

K Ö N Y V I S M E R T E T Ő

Antikorrupció

MIT Esszenciális Tudás Sorozat

Anticorruption

MIT Essential Knowledge Series

Szabó Csaba

Dr. PhD, főszervező-helyettes, egyetemi docens,
rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Belügyi Szemle Szerkesztősége
Széchenyi István Egyetem,
Állam- és Jogtudományi Kar
csaba.szabo3@bm.gov.hu

Krenner József

mb. fővizsgáló, rendőr hadnagy
Vas Vármegyei Rendőr-főkapitányság,
Szombathelyi Rendőrkapitányság,
Közlekedésrendészeti Osztály

Absztrakt

Cél: A MIT Press kiadó *Essential Knowledge* sorozatában megjelenő *Antikorrupció* című könyv kompakt, érdekes és naprakész információkat nyújt az olvasó számára. Eddig az MIT könyvismertető sorozatában a következő művek kerültek bemutatásra: *Neuroplaszticitás* (Németh, 2021a), *Anticorruption* (Németh, 2021b), *Együttműködő társadalom* (Németh & Szabo, 2022), *Kritikus gondolkodás* (Németh, 2022a), *Behaviour Insight* (Fazekas-Pátyodi, 2023).

Módszertan: A kiadványt a téma egyik legelismertebb szakértője írta, olyan nyelven, amelyet a témában nem járatos laikusok is könnyedén megértének. Így valóban felhasználhatók az egyes témakörök aktuális kutatási adatai és eredményei más szakterületek képviselői számára is. Manapság nem könnyű megtalálni a világhálón megszerezhető végtelen információhalmazban azokat az adatokat és összefüggéseket, amelyek egy adott témáról megbízható és koherens ismereteket biztosítanak (Tidor, 2020).

Megállapítások: A szeria jelen kötetének témája a korrupcióellenes küzdelem, és annak globális összefüggései. Az írás az antikorrupciós küzdelem jelenlegi eredményeit és helyzetét mutatja be. A jelenlegi téma aktualitását jól szemlélteti a Világbank ide vonatkozó becslése: „*A világ nagy része korrupcióval fertőzött, Afrika, Ázsia és Latin-Amerika nagy részein az egy főre jutó éves GDP 3*

százaléka eltűnik. Még Észak-Amerika sem védtelen. A Világbank szerint globálisan 1 billió vagy több dollárt veszít évente a korrupció miatt.” (Rotberg, 2020). **Érték:** A könyv átfogó és adatokkal alátámasztott képet nyújt a világban folyó korrupciós folyamatokról. Továbbá bemutatja az egyes korrupciós folyamatok megszüntetésére tett kísérleteket is.

Kulcsszavak: politikai korrupció, megelőzés, esettanulmányok, vezetői kulcsszerep

Abstract

Aim: The *MIT Press Essential Knowledge* series provides the reader with accessible, concise, yet interesting and completely up-to-date information. Till now, we have reviewed the following members of the series: *Neuroplasticity* (Németh, 2021a), *Anticorruption* (Németh, 2021b), *Collaborative Society* (Németh & Szabo, 2022), *Critical Thinking* (Németh, 2022a), *Behavioral Insight* (Fazekas-Pátyodi, 2023).

Methodology: Each part was written by excellent experts on the subject, in a language understood by non-experts, too. In this way, the current research data and results in the field of each topic can be really used. Nowadays, it is not easy to find in the endless set of information obtainable on the World Wide Web those that essentially provide the fundamental knowledge on a particular topic (Tidor, 2020).

Findings: The topic of the present volume of the series is the anticorruption, as a world phenomenon, its current development and situation. And the topicality of the current theme is perhaps duly justified by the following World Bank estimate: “*Much of the globe is infected with corruption, sapping as much as 3 percent of annual per capita GDP in large swathes of Africa, Asia, and Latin America. Even North America is hardly immune. The World Bank says that \$1 trillion or more is lost each year to corruption, globally.*” (Rotberg, 2020).

Value: The book provides a comprehensive and data-supported picture of corruption processes in the world. Furthermore, it also presents the attempts to eliminate individual corruption processes.

Keywords: political corruption, prevention, case studies, leadership factor

Bevezető

Ez a kiemelkedő kiadvány szakmai szempontból nagyszerű alkotás, mivel átlátható és érthető módon, átfogó képet ad a korrupcióellenes folyamatok jelenlegi helyzetéről a világban. A szerző, Robert I. Rotberg a Harvard Kennedy School államközi konfliktusokkal és konfliktusmegoldással foglalkozó programjának alapító igazgatója. Fő szakterülete a nemzetközi kapcsolatok elmélete, melyet több évtizede kutat. Ehhez a témához kapcsolódóan több olyan könyv szerzője, amely a korrupció valamilyen összefüggését, illetve annak lehetséges kezelését tárgyalja. Rotberg két másik művet is kiadott ebben a témában: *A korrupció ellenszere (The Corruption Cure)* (2017) és az *Antikorrupció: Hogyan verjük vissza a politikai és vállalati korrupciót? (Anticorruption: How to Beat Back Political and Corporate Corruption)* (2018), amelyet a Daedalus különszámában szerkesztett.

Háttér

A 272 oldalas, tíz fejezetből álló könyv feltárja és elemzi a korrupció jellemző formáit, azok háttérét és kialakulásuk fő okait. Emellett lehetséges megoldásokat, valamint korrupcióellenes eljárásokat és technikákat mutat be. A szerző úgy véli, hogy a vezetés és annak cselekvései a korrupció megelőzésének és leküzdésének legfontosabb eleme. Ez a vezetés kész arra, hogy következetesen változtatásokat hajtson végre a megfelelő politikai kultúra elérése érdekében. „*A korrupció jelensége már az ókor óta létezik; az ókori Mezopotámiától napjaink magas szintű etikai mocsaráig az emberek mindig is kerestek egy kiskaput, egy rövidebb utat, vagy egy végső utat a hatalom és a befolyás megszerzéséhez.*” (Rotberg, 2020).

A fejezetek tartalmi bemutatása

Az első fejezet meghatározza a korrupció nemzetközileg elfogadott fogalmát: „*a közhivatallal való visszaélés magáncélú haszonszerzés céljából*” (Rotberg, 2020). Gyakorlati példákon keresztül hasonlítja össze más definíciókkal, így bizonyítva a definíció pontos jellegét. A korrupció ellentmondásos folyamatát is kiemeli: jelenleg erősíti a szegénység elmélyülésének degeneratív folyamatát a kedvezményezett országokban. A kistípusú korrupció egy kisebb volumenű, de nagy gyakoriságú jelenség, amely a társadalom egészét áthatja, míg

a nagy volumenű korrupció nagyobb összeget képvisel, de kevesebb érintettet érint a korrupciós folyamatokban. A következő részben a korrupciót indexelő és kategorizálni igyekvő nemzetközi szervezeteket mutatja be, például a Transparency International Korrupció Érzékelési Indexét (CPI) és a Világbank Korrupció Ellenőrzési Mutatóját (CCI). Az egyes korrupciótípusok kategorizálása azonban összetett feladat azok különbözőségeik miatt. A hivatalos rangsor az elmúlt években nem változott jelentősen: Új-Zéland, Finnország, Dánia, Kanada hagyományosan a lista elitjét képviseli. A harmadik fejezet bemutatja, hogy a skandináv országok, Új-Zéland és Kanada, amelyek ma mind a világ legkevesbé korrump országai közé tartoznak, egykor hemzsegték a korrupciós gyakorlatoktól, és miként sikerült ezeket mérsékelni, majd nagyrészt megszüntetni (OECD, 2014). A negyedik fejezet azt vizsgálja, hogy Dél-Amerikában és Közép-Amerikában hogyan kerültek át a nemzetek a korrump oldalról a nem korrump oldalra, és különösen a latin-amerikai kormányok közül Uruguay, Chile és Costa Rica, a legkevesbé korrump kormányok modern eseteire terjed ki. A következő szakasz a legfontosabb korrupcióellenes eszközöket ismerteti. A jó gyakorlatok azt mutatják, hogy az egyéni büntetés mellett szükséges a kollektív korrupciómentes szokások kiterjesztése a társadalom egészére. Emellett erős vezetésre van szükség, amely képes felügyelni és betartatni ezeket a jó gyakorlatokat. Az erős vezetés a megoldás a módosítások végrehajtásához (Németh, 2022b). A fentiek alapján végrehajtott változtatásokat gyakorlati példákon keresztül mutatja be – ilyen Szingapúr, Hongkong, az afrikai Ruanda vagy az európai Horvátország. Ezekben az országokban a határozott vezetés gyors cselekvéssel alapvető változásokat ért el a korrupcióellenes tevékenységekben. Az északi példaként ismert skandináv országok korrupcióellenes sikerei a jól működő társadalmi struktúrából erednek: *„Ez azt jelenti, hogy magas a társadalmi bizalom szintje, gazdagok, alacsony az egyenlőtlenség, jól képzettek, és elvárják politikusaitól és köztisztviselőiktől az integritást és a nyitottságot.”* (Rotberg, 2020). A szerző a kiemelkedő skandináv országok mellett Dél-Amerika sikeres korrupcióellenes jó gyakorlatait is bemutatja – mint például Uruguay, ahol a lakosság 83%-a nem találkozott semmilyen adminisztratív vagy egyéb megvesztegetéssel (Rotberg, 2020). A korrupció társadalmi elutasítása a kontinens legtisztességesebb országában a mértékadó szintre emelkedett. Az ötödik fejezetben Rotberg meghatározza a korrupció megállításához szükséges kereteket: *„Elkerülhetetlenek a jó törvények, a jó nyomozati eszközök és technikák, a szorgalmas ellenőrök, az elkötelezett ombudsmanok, a teljesen szabad és aktív média, a megfelelően működő igazságszolgáltatás és néhány új típusú bíróság. A lelkiismeretes és elvek alapján álló vezetés elengedhetetlen.”* (Rotberg, 2020). Részletesen elemzi és bemutatja a Brit Nemzetközösség és az Egyesült

Államok common law rendszereinek korábbi elemeit. A következő két fejezet a szingapúri és a hongkongi gyakorlaton keresztül, jól működő példákat mutat be az átláthatósághoz és a hivatalos elszámoltathatósághoz szükséges kifinomult eszközökre. A szerző rámutat, hogy az átláthatóság működési hatékonysága jelentősen függ az ellenőrzési eszközök rendszerszintű együttműködésétől. A legújabb technológiai újítások segítenek ennek megfelelő és pontos megvalósításában. Ezek az újítások kétségtelenül megkönnyítik a hiteles bizonyítékok gyűjtését és rögzítését. Az utolsó előtti fejezetben a szerző a korrupció szabályozásáért egyértelműen felelős vezetőket nevezi meg. „*A vezetők adják meg az alaphangot és a színpadot, a felelősök hallgatólagosan lopásra vagy csalásra ösztönzik beosztottaikat. A feddhetetlenség vagy annak hiánya ezért beszivárog a kollektív társadalmi tudatba, hogy a korrupciót folyamatos társadalmi gyakorlattá tegye.*” (Rotberg, 2020). A szerző Botswanát, Új-Zélandot, Uruguayt és Szingapúrt említi pozitív példaként. Ez utóbbiban a taxisok még a borralalót sem fogadják el, ami jól jelzi az integratív vezetési példa rendszer-szintű elterjedtségét.

Összegzés

A kilencedik fejezetben a szokásos összefoglaló helyett egy nagyon konkrét, 13 lépésből álló útmutatót találunk a korrupció elleni sikeres küzdelemhez, amelynek egyik kulcstényezőjeként Rotberg a politikai akaratot jelöli meg. Ez a teszt a szervezet tényleges helyzetének kritikus vizsgálatára, az adott szervezet helyének radikális újragondolására ösztönöz a szerző által felvázolt kritikus rendszerben. Különösen hasznos és ajánlott cégvezetőknek és bürokratikus szervezetek tekintélyelvű vezetőinek.

Felhasznált irodalom

- Fazekas-Pátyodi, Sz. (2023). Behavioral Insight. *Belügyi Szemle*, 71(S12), 104–108. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.2.7>
- Németh, V. & Szabó, Cs. (2022). Collaborative Society. The MIT Essential Knowledge Series. *Belügyi Szemle*, 70(S11), 179–184. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.1.10>
- Németh, V. (2021a). Neuroplasticity. *Belügyi Szemle*, 69(S15), 124–127. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.6.8>
- Németh, V. (2021b). Anticorruption. The MIT Essential Knowledge Series. *Belügyi Szemle*, 69(S14), 121–124. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.9>

- Németh, V. (2022a). Critical Thinking. The MIT Essential Knowledge Series. *Belügyi Szemle*, 70(S12), 97–101. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2022.2.6>
- Németh, V. (2022b). Hogyan döntünk? ...és hogyan kellene? How We Decide?and how should we? *Belügyi Szemle*, 70(1), 201–206. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.12>
- OECD (2014). *CleanGovBiz. Integrity and practice*. Organization for Economic Co-operation and Development.
- Rotberg, I. R. (2020). *Anticorruption*. The MIT Press Essential Knowledge Series. The MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/12153.001.0001>

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Szabó Cs. & Krenner J. (2023). Antikorrupció – MIT Esszenciális Tudás Sorozat. *Belügyi Szemle*, 71(5), 921–926. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.5.10>